

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z powództwa R. S.

przeciwko Akademii im. [...] w G.

o przywrócenie do pracy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 28 kwietnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

z dnia 24 czerwca 2019 r., sygn. akt VI Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę po 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 24 czerwca 2019 r. oddalił apelację powoda R. S. od wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 3 lipca 2018 r., oddalającego wniesione przez niego powództwo o uznanie wypowiedzenia umowy o pracę z pozwaną Akademią im. [...] w G. za bezskuteczne i przywrócenie do pracy oraz zasądzenie kwoty 6.917,96 zł tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej powód, zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w całości, podniósł zarzut naruszenia: (-)

art. 30 ust. 1 w związku z art. 44 k.p., polegający na ich nieprawidłowym zastosowaniu i przyjęciu jako okoliczności uzasadniającej wypowiedzenie łączącej strony umowy o pracę, niewskazania przez powoda pozwanej jako podstawowego miejsca pracy, podczas gdy w złożonym mu przez pozwaną oświadczeniu okoliczności te nie zostały w ogóle podniesione, a wskazane jako taka okoliczność „zatrudnienie na drugim etacie”, jako wyrażenie pozaustawowe, nie może być traktowana w sposób tożsamy; (-) art. 42 § 1 k.p. w związku z art. 6 k.c., polegający na jego niezastosowaniu i uznaniu, że pozwana proponowała powodowi przejście na zatrudnienie u niej jako w podstawowym miejscu pracy, podczas gdy pozwana nie poczyniła żadnych formalnych kroków w tym kierunku, zaś nieoficjalnej rozmowy między powodem a innym pracownikiem pozwanej nie można traktować choćby jako oferty zmiany warunków pracy; (-) art. 381 w związku z art. 236 k.p.c., polegający na nierozpoznanie zgłoszonego w apelacji wniosku dowodowego zmierzającego do wykazania, że w dniu wydania orzeczenia przez Sąd pierwszej instancji pozwana ogłosiła konkurs na stanowisku pracy zajmowanym uprzednio przez powoda, co jednoznacznie wskazywało na brak rzeczywistych potrzeb rozwiązania z nim spornego stosunku pracy i umożliwiało orzeczenie przez Sąd pierwszej instancji o przywróceniu skarżącego do pracy.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przywrócenie powoda do pracy na dotychczasowych warunkach pracy i płacy oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę rozstrzygnięcia zagadnienia: „czy w ramach sądowej wykładni oświadczeń możliwe jest zastępowanie wskazanych w treści tego oświadczenia wyrażeń potocznych, o nieostrym zakresie znaczeniowym, precyzyjnym wyrażeniem zdefiniowanym legalnie w przepisach ustawy, w sytuacji gdy podmiot składający takie oświadczenie jest profesjonalistą, od którego można oczekiwać doskonałej znajomości treści tej ustawy, w szczególności zaś, że jeśli chce się powołać na wyrażenia tam zdefiniowane, to użyje wyrażeń ustawowych”.

W uzasadnieniu wniosku podniósł, że przedstawione zagadnienie dotyczy dokonanej przez Sądy obu instancji wykładni złożonego powodowi oświadczenia o

wypowiedzeniu umowy o pracę, w którego treści, jako kryteria doboru do rozwiązania umowy o pracę, wskazano „konieczność przydzielenia godzin dydaktycznych pracownikom zatrudnionym na pierwszym etacie” oraz „zatrudnienie (powoda) na drugim etacie”. Sądy obu instancji uznały, że zatrudnienie na pierwszym etacie jest równoznaczne ze wskazaniem pozwanej uczelni jako podstawowego miejsca pracy w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 33 ustawy o szkolnictwie wyższym. W ocenie skarżącego, nie jest dopuszczalne tego rodzaju rozszerzające rozumienie złożonego mu oświadczenia woli. Ponadto, w chwili złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o pracę powód nie był zatrudniony w żadnej innej uczelni wyższej, tak więc twierdzenie, że u pozwanej zatrudniony miał być na drugim etacie, nie miało żadnych podstaw faktycznych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie

okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z dnia 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. W szczególności rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczenie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści postulowanych zagadnień prawnych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie powołanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Postawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pytanie: „czy w ramach sądowej wykładni oświadczeń możliwe jest zastępowanie wskazanych w treści tego oświadczenia wyrażen potocznych, o nieostrym zakresie znaczeniowym, precyzyjnym wyrażeniem zdefiniowanym legalnie w przepisach ustawy, w sytuacji gdy podmiot składający takie oświadczenie jest profesjonalistą, od którego można oczekiwać doskonałej znajomości treści tej ustawy, w szczególności zaś, że jeśli chce się powołać na wyrażenia tam zdefiniowane, to użyje wyrażen ustawowych”, nie stanowi prawidłowo sformułowanego zagadnienia prawnego. Przedstawiając powyższy problem prawny, autor skargi kasacyjnej nie wskazał nawet przepisów prawa, na podstawie których skonstruowała owo zagadnienie, nie nawiązał do ich treści i nie wyjaśnił, w czym tkwi problem w dekodowaniu zawartych w tych przepisach norm prawnych. Jednym przepisem wymienionym w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest art. 2 ust. 1 pkt 33 ustawy o szkolnictwie wyższym. Tego jednak przepisu nie wskazano w podstawach kasacyjnych. Tymczasem przepis, którego naruszenia nie zarzucono w ramach którejś z podstaw kasacyjnych, nie może stanowić oparcia dla konstruowania przesłanek przedsądu. Wszystkie elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej muszą bowiem pozostawać ze sobą w ścisłej relacji, jako części składowe jednego środka zaskarżenia. Argumentów za istnieniem powołanej przez skarżącego przesłanki przedsądu należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, to jest w jej podstawach i ich uzasadnieniu, co nie jest rolą Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania kasacyjnego.

Na marginesie warto przypomnieć, że w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy ustalił, iż w oświadczeniu pozwanej uczelni z dnia 13 czerwca 2017 r., jako kryterium doboru powoda do rozwiązania z nim umowy o pracę wskazano: „zatrudnienie na drugim etacie”. Powód potwierdził podczas przesłuchania w toku rozprawy, że pozwana nie była jego podstawowym miejscem pracy i przypisany był do tzw. „drugiego etatu”. Znajduje to również potwierdzenie w dokumentacji pracowniczej powoda złożonej do sprawy, gdzie w punkcie drugim porozumienia z dnia 16 października 2008 r., zmieniającego umowę o pracę z dnia 23 czerwca 2002 r., powód oświadczył, że pozwana nie jest jego podstawowym miejscem pracy

w rozumieniu ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym. Podobnie w arkuszu oceny pracy nauczyciela akademickiego za okres od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2014 r., skarżący wskazał pozwaną jako drugie miejsce pracy. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynikało, że do dnia złożenia powodowi oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o pracę Akademia im. [...] nie była dla niego podstawowym miejscem pracy. Ponadto Sąd odwoławczy wskazał, że zgodnie z art. 119 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, umowa o pracę z nauczycielem akademickim zawiera informację, czy uczelnia jest dla pracownika jego podstawowym miejscem pracy. Zmiana umowy w zakresie podstawowego miejsca pracy wymaga zgodnego oświadczenia woli obu stron. Skoro powód aż do dnia rozwiązania umowy o pracę deklarował, że Akademia im. [...] nie jest jego podstawowym miejscem pracy, to pozwana nie mogła samowolnie i wbrew jego woli zmieniać tych ustaleń. Z przepisów ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym nie sposób wywieść, aby uczelnia, na której zatrudniony jest pracownik naukowy nieposiadający żadnego innego miejsca pracy, „automatycznie” stawała się jego podstawowym miejscem pracy. Aby takie założenie przyjąć, wymagane jest od pracownika naukowego złożenie stosownego oświadczenia, o czym powód doskonale wiedział (uzasadnienie wyroku s. 12-15). Wobec tych ustaleń Sąd drugiej instancji uznał, że pozwana uczelnia nie była dla powoda podstawowym miejscem pracy w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 33 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2183 ze zm.), co stanowiło uzasadnioną przyczynę wypowiedzenia mu umowy o pracę (k. 23 uzasadnienia wyroku).

Z powyższego wynika, że Sąd Okręgowy dokonał wykładni zawartego w art. 2 ust. 1 pkt 33 Prawa o szkolnictwie wyższym pojęcia: podstawowe miejsce pracy i uznał, iż użyte przez pozwaną w oświadczeniu o wypowiedzeniu przedmiotowej umowy o pracę wyrażenie „zatrudnienie na drugim etacie” jest równoznaczne ze wskazaniem, że pozwana uczelnia nie stanowi podstawowego miejsca pracy w rozumieniu tego przepisu. Przyjęta przez Sąd drugiej instancji interpretacja powołanego przepisu stanowi jego zwykłą wykładnię, a próba konstruowania przez skarżącego na gruncie tego przepisu istotnego zagadnienia

prawnego, jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajduje uzasadnienia.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł zgodnie z art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).